

ВІДГУК
офіційного опонента Черкасова Володимира Федоровича,
доктора педагогічних наук, професора, професора кафедри
мистецьких дисциплін Комунального закладу вищої освіти «Академія
культури і мистецтв» Закарпатської обласної ради на дисертаційну роботу
Ван Яньлі «Методика формування умінь ансамблевого співу студентів
факультетів мистецтв у процесі вокального навчання» подану на здобуття
ступеня доктора філософії за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне
мистецтво) з галузі 01 Освіта

1. Актуальність теми дослідження

На початку ХХІ століття відбуваються суттєві зміни, пов'язані з демократизацією, модернізацією та інтеграцією системи вищої педагогічної і музично-педагогічної освіти України в світове освітнє товариство. Усвідомлення та розуміння специфіки еволюції освіти, культурно-історичних передумов, педагогічних концепцій, закономірностей і тенденцій розвитку допоможе майбутнім вчителям музичного мистецтва у їхньому професійному самовизначенні, виборі найбільш ефективних засобів, форм і методів організації освітнього процесу. Із такої позиції дослідження методики формування умінь ансамблевого співу студентів факультетів мистецтв у процесі вокального навчання здійснене Ван Яньлі є актуальним і своєчасним.

2. Наукова новизна одержаних результатів

Характеризуючи наукову новизну дослідження зазначимо, що вона відповідає логіці та змісту наукового пошуку, поставленій меті й спрямована на розв'язання визначених завдань. У контексті окресленого предметного поля дослідження автором виокремлено та схарактеризовано структурні компоненти умінь ансамблевого співу через призму індивідуально-творчого, рефлексивно-ціннісного та діяльнісно-прогностичного підходів.

У дисертаційній роботі цілісно презентовано і запроваджено педагогічні умови та основні етапи формування умінь ансамблевого співу майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокального навчання, з-поміж яких: активізація пізнавальної діяльності студентів за рахунок використання медійних засобів; актуалізація вольових зусиль фахівця на досягнення самореалізації в

навчальній діяльності; стимулювання студентів до вокально-виконавських інтерпретацій. До того ж експериментально перевірено їхню ефективність.

Цінним вважаємо обґрунтування запропонованого діагностичного інструментарію дослідження – визначена структура ансамблевих умінь майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі вокального навчання, яка охоплює: пізнавально-орієнтаційний, компетентнісно-проективний та діяльнісно-креативний компоненти. Визначено критерії і показники в оцінюванні сформованості умінь ансамблевого співу студентів факультетів мистецтв у процесі вокального навчання та схарактеризовано їхню рівневу відповідність, а саме: початковий, відтворювальний, достатній, творчий, яким наданий якісний і кількісний характер.

Вартісним, на наш погляд, є те, що здобувачем розроблена поетапна методика проведення дослідно-експериментальної роботи, а саме: інформаційно-пізнавальний, виконавсько-технологічний та дієво-творчий етапи, які й допомогли у проведенні експериментальних дій по формуванню умінь ансамблевого співу студентів факультетів мистецтв у процесі вокального навчання.

На разі незначна репліка в позитиві. Автором зроблено значно більше, ніж визначено у науковій новизні. Та, врешті, це добре, що одержано більше наукових даних, ніж зазначено в понятійному апараті.

3. Практична цінність результатів дослідження

Практичне значення результатів дослідження зумовлено: продуктивністю упровадженої у процес вокального навчання студентів факультетів мистецтв методики формування умінь ансамблевого співу майбутніх учителів музичного мистецтва, ефективністю розробленого методичного інструментарію, засвідченою результатами проведених педагогічних експериментів. До того ж можливістю екстраполяції й модифікації розробленої поетапної методики формування умінь ансамблевого співу студентів факультетів мистецтв.

І врешті-решт, результати дослідження можуть бути використані для подальшого вивчення теорії та практики підготовки фахівців музичного мистецтва, формування умінь ансамблевого співу майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокального навчання; можливістю застосування розробленого діагностичного та методичного інструментарію для подальших методичних розробок, навчально-методичних посібників, типових та робочих програм з вокально-хорового навчання для студентів факультетів мистецтв.

4. Апробація результатів дослідження. Повнота викладу основних результатів дисертації в наукових публікаціях

Дисертація виконана Ван Янлі є самостійним науковим дослідженням, що містить оригінальні підходи до розв'язання теоретичних і практичних завдань. Наукові положення достатньо обґрунтовані та отримали необхідну апробацію на 5 міжнародних та 1 всеукраїнській науково-практичній конференції. Основні результати дослідження відображено у 6 публікаціях, з яких: 3 статті у наукових фахових виданнях України категорії «Б» та 3 статей апробаційного характеру, у яких додатково висвітлено наукові результати дисертації.

5. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Аналіз змісту дисертації та публікацій Ван Янлі є підставою для висновку про наукову обґрунтованість й достовірність результатів, викладених автором.

Дисертація має логічну структуру, охоплює основні складники проблеми та послідовно розкриває визначальні дослідницькі завдання. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг дисертації – 191 сторінка, з них 169 – основного тексту. Робота містить 10 таблиць, 18 рисунків.

Обґрунтування положень дисертаційного дослідження, представлених Ван Янлі, є досить переконливим. Зауважимо, що у першому розділі здобувач обґрунтовує теоретичні основи формування умінь ансамблевого співу в майбутніх учителів музики в процесі вокального навчання, виділяє базові та основні вокальні уміння, характеризує кожне з них.

Принагідно зауважимо, що до базових вокальних умінь автор дисертації відносить: уміння інтонаційно чистого і точного з точки зору метро-ритму виконання партії у вокальних творах на основі координації вокальної фонації та слухових уявлень; уміння діафрагматичного співацького дихання; уміння володіти рівномірним розподілом співацького дихання; уміння комплексного застосування головних та грудних резонаторів; артикуляційно-дикційні уміння; уміння володіння мистецтвом рухливості співацького голосу; аналітичні уміння; інтерпретаційні уміння; уміння акторської поведінки вокаліста на сцені; виконавські уміння. До основних умінь ансамблевого співу, що формуються у процесі вокального навчання, віднесено: уміння слухового сприйняття та інтонування; уміння синхронізації ритму та темпу; тембральні уміння; уміння рольової взаємодії; відчуття фразування та артикуляційно-дикційні уміння; уміння емоційно-виразного виконання.

Як позитив відзначимо, що автору вдалося досить ґрунтовно і водночас коректно охарактеризувати відповідно до методологічних підходів традиційні та інноваційні принципи формування умінь ансамблевого співу в майбутніх учителів музики в процесі вокального навчання, з-поміж яких: національної спрямованості у вокальній діяльності; орієнтації на аксіологічні цінності у вокальному навчанні; спонукання до творчо-рефлексивного усвідомлення вокальних творів. До того ж визначено структуру ансамблевих умінь майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі вокального навчання, яка охоплює: пізнавально-орієнтаційний, компетентнісно-проективний та діяльнісно-креативний компоненти.

На особливу увагу заслуговує другий розділ дисертації, де автор обґрунтовує критеріально-показникові особливості прояву умінь ансамблевого

співу в студентів факультетів мистецтв у процесі вокального навчання та пропонує педагогічні умови й організаційно-методичну модель формування умінь ансамблевого співу в студентів факультетів мистецтв.

На основі розроблених здобувачем діагностичного інструментарію, визначено та схарактеризовано критерії. Так, критерієм пізнавально-орієнтаційного компонента автор дисертації пропонує ступінь особистісного усвідомлення студентів факультетів мистецтв до вокального навчання. Показниками цього критерію є прояв мотивації до здійснення вокальної діяльності, позитивне ставлення до фахової роботи з учнями, потреба у фаховому самовираженню.

Слід зазначити, що критерієм компетентісно-проективного компонента обрано міру здатності студентів факультетів мистецтв до проектування у творчовиконавській діяльності. Показниками є опанування інноваційними технологіями у роботі з учнями, прагнення до професійної самореалізації у фаховій діяльності, уміння розширювати мистецькі знання, уміння і навички.

Цінним є те, що критерієм діяльнісно-креативного компонента автором дисертації визначено ступінь здатності до створення креативного середовища у процесі збагачення суб'єктів навчання. Показниками такого критерію є готовність до саморозвитку у фаховому навчанні, адекватність аналітичних засобів у втіленні набутих студентами факультетів мистецтв вокальних знань, здатність до інтерпретування музичних творів у роботі з учнями.

Зауважимо, що нам імпонує обґрунтування та розробка автором дисертаційного дослідження комплексу педагогічних умов формування умінь ансамблевого співу майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі вокального навчання, а саме: активізація пізнавальної діяльності студентів за рахунок використання медійних засобів; актуалізація вольових зусиль фахівця на досягнення самореалізації в навчальній діяльності; стимулювання студентів до вокально-виконавських інтерпретацій.

Слід відразу визнати, що вартісним вважається презентована автором дисертаційного дослідження дослідно-експериментальна перевірка

ефективності педагогічних умов формування умінь ансамблевого співу майбутніх учителів музичного мистецтва. Для цього Ван Янлі влучно визначено експериментальну базу дослідження, до якої увійшли факультет мистецтв імені Анатолія Авдієвського Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, Інститут культури і мистецтв Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка, Волинський національний університет імені Лесі Українки.

Цінним є те, що спостерігається виважений підхід дисертанта стосовно розробки методичної моделі формування ансамблевого співу студентів факультетів мистецтв у процесі вокального навчання. Методична модель містить мету і завдання, наукові підходи, основні принципові положення мистецького навчання, компонентну структуру означеного феномена, їх критерії та показники. До того ж до її структури входять педагогічні умови, етапи педагогічної роботи та найбільш ефективні методи формування ансамблевого співу студентів факультетів мистецтв у процесі вокального навчання.

Окрім того, вартісним вважається те, що автором дисертації розроблено поетапну методику формування ансамблевого співу студентів факультетів мистецтв у процесі вокального навчання.

Наукову цінність представляє третій розділ дисертації «Експериментальна перевірка ефективності впровадження методики формування умінь ансамблевого співу в студентів факультетів мистецтв у процесі вокального навчання». Автор дисертації запропоновано методику діагностування та здійснено характеристику рівнів сформованості умінь ансамблевого співу в студентів факультетів мистецтв у процесі вокального навчання. До того ж вартісним вважається розробка та впровадження формувального етапу експериментального дослідження, де презентовані результати впровадження методики формування умінь ансамблевого співу в студентів факультетів мистецтв у процесі вокального навчання.

Вартісним є те, що у процесі проведення констатувальної частини експерименту визначені рівні формування умінь ансамблевого співу майбутніх

учителів музичного мистецтва у процесі вокального навчання, а саме: початковий, відтворювальний, достатній, творчий, яким наданий якісний і кількісний характер. Формувальний експеримент мав три етапи: інформаційно-пізнавальний, виконавсько-технологічний та дієво-творчий, які уможливили проведення експериментальних дій по формуванню умінь ансамблевого співу студентів факультетів мистецтв у процесі вокального навчання.

Доречно наголосити, що Ван Яньлі вдало застосовано діагностичні методики дослідження рівня сформованості умінь ансамблевого співу майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі вокального навчання, зокрема, анкетування, опитування, тестування, бесіди, педагогічне спостереження за процесом фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва; моделювання, за допомогою якого побудовано методичну модель формування умінь ансамблевого співу майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокального навчання; порівняння і педагогічний експеримент для перевірки гіпотези дослідження; метод експертних оцінок тощо. Для забезпечення коректності проведення експериментальної роботи, об'єктивного оцінювання ефективності застосовано методи статистичної обробки даних.

Стосовно способу одержання результатів, то слід наголосити, що узагальнені результати констатувального та формувального етапів експерименту з формування умінь ансамблевого співу майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі вокального навчання підтверджують позитивні зміни в динаміці розвитку творчого потенціалу серед респондентів експериментальної групи на відміну від студентів контрольної групи. На разі проведений педагогічний експеримент підтвердив ефективність запропонованих автором дисертації педагогічних умов формування умінь ансамблевого співу майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі вокального навчання.

6. Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Водночас, попри позитивну оцінку роботи висловимо певні зауваження, можливо, дещо інший погляд на окремі положення дисертації.

1. У першому розділі дисертації автором розглянуті теоретичні основи ансамблевих умінь майбутніх учителів музичного мистецтва. На нашу думку, в процесі аналізу можливо було б не лише розкривати особливості фахової підготовки студентів факультетів мистецтв, а й проаналізувати її з позиції практичної діяльності майбутнього вчителя музичного мистецтва.

2. Одним із показників діяльнісно-креативного компонента є адекватність аналітичних засобів у втіленні набутих студентами факультетів мистецтв вокальних знань. Виникає питання, яка роль була відведена творчим завданням у процесі формування даного показника та як це впливало на розвиток умінь студентів критично ставитись до різноманітних аспектів власної виконавської діяльності.

3. У другому розділі дисертації представленні педагогічні умови формування умінь ансамблевого співу студентів у процесі вокального навчання. З цього приводу виникає питання, як саме педагогічна умова стимулювання студентів до вокально-виконавських інтерпретацій забезпечувала збереження місця творів мистецтва у системі художніх цінностей суспільства.

4. У процесі експериментальної роботи, на виконавсько-технологічному етапі дисертантом широко використовувались методи формування умінь ансамблевого співу студентів факультетів мистецтв. На нашу думку, слід було ширше розкрити як впроваджувався метод експертних оцінок у вокальну діяльність майбутніх учителів музичного мистецтва.

5. Характерною особливістю виконаного дослідження є деталізація значного обсягу теоретико-методологічного матеріалу з окресленої автором проблеми. З метою кращого розуміння науково-творчого задуму автора щодо обґрунтування важливих категоріальних понять та уникнення поодиноких дублювань, доцільно було б зосередити їх розкриття у відповідності до розділів, обумовлених змістом і структурою роботи.

На підставі аналізу тексту дисертації можна засвідчити дотримання здобувачем вимог академічної доброчесності в повному обсязі.

7. Загальний висновок

Враховуючи актуальність, новизну, завершеність, самостійність, вірогідність висновків і цілісність дисертації Ван Яньлі «Методика формування умінь ансамблевого співу студентів факультетів мистецтв у процесі вокального навчання», варто зазначити, що вона є самостійним і завершеним науковим дослідженням, яке виконано за актуальною темою з використанням адекватних методів наукового пошуку. Дисертація містить науково обґрунтовані результати, які мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення, достатньо повно оприлюднені в наукових працях та свідчать про особистий внесок здобувача в науку. Робота відповідає галузі знань 01 «Освіта, за спеціальністю спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) та вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019) та п.10 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 № 167 (із змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022), а Ван Яньлі заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з означеної спеціальності.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри мистецьких дисциплін

Комунального закладу вищої освіти
«Академія культури і мистецтв»

Закарпатської обласної ради

Володимир ЧЕРКАСОВ

Підпис В.Ф. Черкасова засвідчую,
ректор Комунального закладу вищої освіти
«Академія культури і мистецтв»

Закарпатської обласної ради

доктор педагогічних наук, професор

Наталія ШЕТЕЛІЯ